

FOTO'S CEES ELZINGA/RENÉ VÖLKER

Het is vrijdag, 19 mei, de dag van de 'stille tocht van medeleven' in Enschede. Een groepje kunstenaars en vertegenwoordigers van instanties die zich hun leed aantrekken, verzamelen zich 's morgens in cultureel centrum Concordia op de Oude Markt. Velen van hen zijn alles kwijt. Grote vraag: hoe verder?

Alles, al het werk, alle documentatie, all

"Ik probeer niet aan die vijftien jaar werk te denken. Het gaat er nu om, dat ik mezelf staande houd. Het leven na de ramp is nog niet begonnen. Alles moet nog gebeuren." De emoties liggen dicht aan de oppervlakte bij kunstenaar Etta Maduro. Met de explosie is een stuk van haar leven en werk in één keer weggeslagen. Nog steeds kan ze de gedachte nauwelijks aan.

Etta Maduro is een van de vele zwaar gedupeerde kunstenaars die een rouwend Enschede op dit moment telt. Haar atelier was gevestigd in het directiegebouw van de voormalige spinnerij op het terrein de Bamshoeve, pal naast de rampzalige vuurwerkopslagplaats. Dit gebouw, de spinnerij en een iets verder weg aan de Kottendijk gelegen schoolgebouw, geheten de Zessprong, boden samen atelierruimte aan zo'n vijftig kunstenaars.

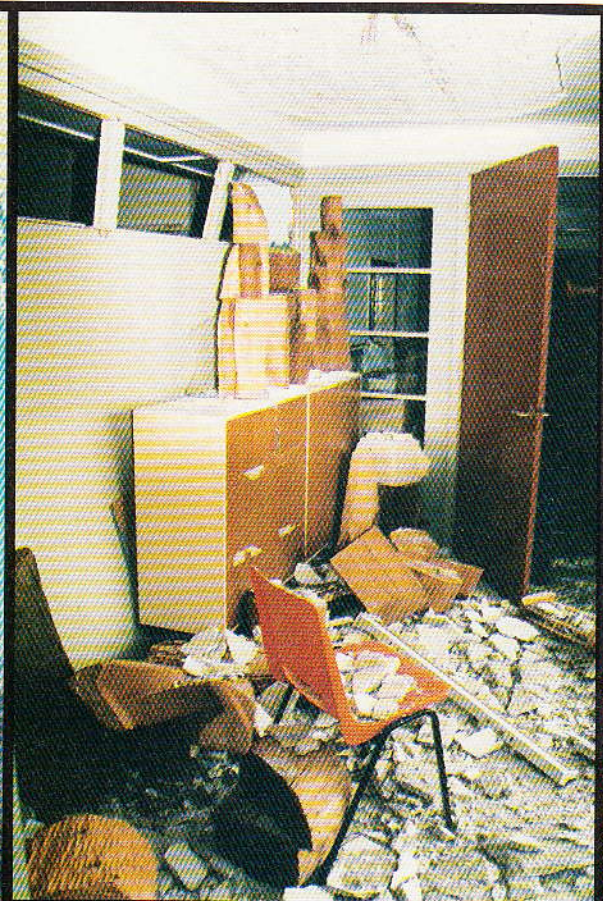
Foto's van het directiegebouw hebben ook Etta's laatste illusies weggevaagd: het pand is een spook geworden, ze is alles kwijt. In de spinnerij zelf staat volgens een van de kunstenaars alleen een keramiekoven nog overleefd. Mede door zijn bouw en ligging is in ieder geval het casco van De Zessprong nog enigszins gespaard gebleven, maar de verhalen van twee tijdens de ramp aanwezige kunstenaars doen het ergste vermoeden over de toestand van het materiaal. Een paar dagen na het gesprek blijkt, dat de Zessprong te redden valt en dat veel kunstwerken als door een wonder de ramp hebben overleefd.

Gruwelijk genoeg eiste de explosie meer dan materiële en emotionele schade. Hans Lodewijk, beheerder van het grafisch atelier, raakte gevangen onder de brokstukken en verloor het leven. Kunstenaar Wim Ophof was toeval-

lig in de buurt toen hij naar een wedstrijd van zijn zoon had gekeken en nog even langs de fietsenmaker moest. Hij kreeg een blok beton over zich heen en overleed. Kunstenaar Marc Otte raakte ernstig gewond.

Kaartenhuis

Persoonlijke tragedies zijn legio, maar de situatie van Persheng Warzandegan is een van de ergst voorstelbare. Persheng vluchtte negen jaar geleden uit Iran naar Nederland en bouwde door hard werken een bewonderenswaardige loopbaan op als keramisch kunstenaar. Zij woonde en werkte op de Bamshoeve. Op het moment van de ramp was zij thuis met haar dochter van veertien. Het eerste waar ze aan dacht was oorlog. Tussen haar woning en de rampplek stond alleen een fabriek. Deze ving waarschijnlijk de grootste klap op. Pers-

Linksonder: Walter Rutten: "We zijn met z'n drieën op elkaar gaan liggen".

Onder: Zwarte roos, 138 x 168 cm, in gemengde techniek, van René Völker, verloren gegaan bij de ramp.

onzekerheid, verdriet en machteloosheid. "Het ergste is nu, dat we niet weten wat er nog over is," zegt René Völker, die eind mei een expositie in zou richten in het Amsterdamse kantoor van FNV KIEM. "We hebben nu al drie keer toestemming gehad om door het hek te gaan maar zijn steeds weer teruggestuurd door een ME'er die nergens van wist. Dat is frustrerend. Zeker als je bedenkt dat er nog werk gered kan worden."

Stans Bakker: "In de eerste dagen van de ramp was ik alleen maar verdoofd. De zon scheen en ik kon niet geloven dat er werkelijk gebeurd was wat je zag op tv. Ik wilde het ook niet weten. Pas toen ik eenmaal wist dat mijn persoonlijke kennissen veilig waren, is het tot me doorgedrongen wat de ramp kan betekenen voor mijn werk. Nu overheerst onzekerheid. Je kunt niet verder tot je weet hoe het zit."

Hulp FNV KIEM

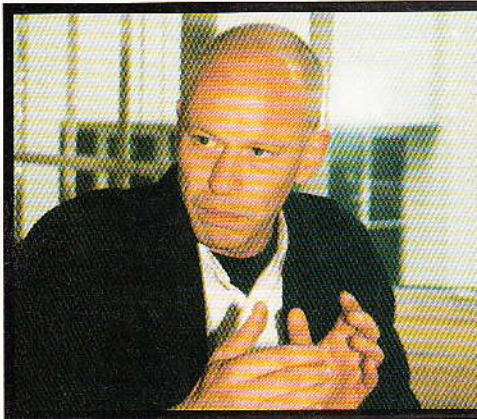
De brokstukken overzien, tot rust komen en overleven, lijkt het motto voor de komende dagen. Saamhorigheid troost, de kunstenaars voelen zich gesteund door elkaar en de omgeving. Direct na de ramp hebben bevriende kunstenaarsgroepen uit Enschede, Arnhem en Hengelo ruimte aangeboden. Aan meer structurele hulp wordt ondertussen dag en nacht gewerkt. Belangrijke partners zijn St. Atelier

es is weg

heng raakte licht gewond en wist met haar dochter tussen de brokstukken en het vuur vandaan te vluchten. Haar werk, beelden, materiaal voor een film die ze maakte, documentatiemateriaal, bewijsstukken, haar hele verleden en een groot deel van haar toekomst, alles is weg. Persheng is zo in de war, dat bevriend kunstenaar Far Wevers voor haar het woord doet. Walter Rutten woonde en werkte in de Zes-sprong en bereidde zich voor op de aanvraag van een startstipendium. Op het moment van de explosie waren hij en zijn vriendin in het gebouw. Ze werden met raam en al naar binnen gedrukt. "Gelukkig raakte de hond in paniek. We gingen achter hem aan naar beneden en zijn daar met z'n drieën op elkaar gaan

liggen. Toen ging het achter elkaar door. De muren kwamen cruij, het plafond kwam naar beneden, stucwerk, glas-in-lood. Alles waarvan je denkt dat het stevig hoort te zijn, kwam op je af in een opeenvolgende reeks, als een kaartenhuis." Een kaartenhuis, chaos, puin en rook zijn ook terugkerende elementen in de verhalen van kunstenaars Stans Bakker, René Völker en Jet Broekstra. Allen zijn diep aangeslagen. Maar het ongeloof en de verbijstering van de eerste dagen na de ramp hebben plaatsgemaakt voor

Hennie Wassing van de Stichting Atelier BV is al hard op zoek naar vervangende atelierruimte.

BVV, het Innovatief Centrum voor Kunstenaars, het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars, FNV KIEM, Stichting PodiumKunst-Werk en de gemeente.

Wrang genoeg is de Stichting Atelier BVV zowel slachtoffer als hulpverlener. Twee van de drie gebouwen die zij beheerde, zijn verwoest. Vanuit het overeind gebleven schakelstation, waarin het kantoor is gevestigd en waar kunstenaars in en uit lopen om ervaringen uit te wisselen en het laatste nieuws te vernemen, tracht de stichting de rol van coördinator op zich te nemen, beginnend met een inventarisatie van de schade.

Chris Hein, voormalig directeur van Concordia en via het Innovatief Centrum voor Kunstenaars nauw betrokken bij diverse culturele projecten en vernieuwend beleid, laat weten dat het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars

samen met FNV KIEM een snel beschikbaar komend noodfonds aan het inrichten is en juridische bijstand regelt.

Op 22 mei heeft het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars 200.000 gulden in het noodfonds gestort. FNV KIEM heeft een bedrag van f 10.000,- aan dit Noodfonds overgemaakt. Het noodfonds is bedoeld om kunstenaars in staat te stellen hun beroepspraktijk weer op te starten. Het staat los van het rampenfonds, waar zij eveneens aanspraak op kunnen maken.

"Wat de huisvesting betreft," meldt Hein: "Er lag al een collegevoorstel voor de uitbreiding van het Rijksmuseum richting Bams-hoeve, waarin ook ateliers zouden komen. Het zou wenselijk zijn dat dit plan nu zo snel mogelijk gerealiseerd wordt."

Voor Hennie Wassing, kunstenaar en een van

de drijvende krachten van de Stichting Atelier BVV, is het alleen deze droom van vernieuwing die hem door de dag heen sleept. "We zijn sinds zaterdag 13 mei een noodformatie geworden waar de hele sector in samenkomt. Mijn hart huilt de hele dag, maar ik moet me rationeel richten op morgen en op een herkenbare vernieuwing. De mensen uit de spinnerij hebben niets meer. We moeten ze binnenboord zien te houden, de Zessprong redden en die droom realiseren bij het Rijksmuseum. Juist op die bizarre plek moet het gebeuren. Als monument, als herkenningspunt, als confrontatie moet het tevoorschijn komen."

Er is nog meer goed nieuws. De bekende Twentec-torens, symbolen voor de welvarende textielindustrie van weleer, zouden in de stadsontwikkeling een nieuwe bestemming

'FNV Hulp Enschede' staat elke werkdag klaar voor FNV-leden en hun gezin. Gedupeerden van de vuurwerkramp krijgen deskundige hulp bij het invullen van formulieren, schadeclaims, letselschade, huisvesting en andere problemen. De hulpdienst staat ook open voor leden die werken bij bedrijven uit het getroffen gebied.

U kunt terecht bij: 'FNV Hulp Enschede'. Werkdagen van 10.00 tot 16.00 uur, Soendastraat 38, Enschede, tel. 053 - 433 12 08. Ook op afspraak.

De 14 FNV-bonden zijn ABVAKABO FNV, AOb, AFMP, BWS, FNV Bondgenoten, FNV Bouw, FWZ, FNV Horecabond, Kappersbond, FNV KIEM, NVJ, NPB, FNV Vrouwenbond, VVCS. Kunstenaars, technici, popmuzikanten, grafici etc. uit dit gebied kunnen ook een beroep doen op de diensten en deskundigheid van FNV KIEM Ledenservice, tel: 020-355 37 00.

krijgen. Een ervan zou gesloopt worden, de andere verbouwd tot een luxe appartementencomplex. Die ochtend heeft de projectontwikkelaar zich bereid verklaard een van de torens als atelierruimte beschikbaar te stellen. "Geweldig," zegt Hennie Wassing van Stichting Atelier BVV namens de kunstenaarsgemeenschap over de hulp. "Laat het maar komen. Hulp, aandacht, geld, materialen, zo veel en zo lang mogelijk, alles is welkom."

Popmuzikanten

Ook popmuzikanten zijn niet gespaard gebleven bij de ramp in Enschede. Ernstig getroffen is onder andere de popgroep Next. Muzikant Bert Bennink, tevens popconsulent voor de provincie Overijssel, werkzaam bij de stichting Kunst en Cultuur Overijssel, had op

het moment van de ontploffing zijn gehele instrumentarium en een gedeelte van dat van de band thuis opgeslagen staan. Naast zijn woning en persoonlijke spullen ging dit in vlammen op.

De band staat met lege handen. Bert Bennink, in alle verslagenheid bezig een vervangende woning te vinden, probeert de schade vergoed te krijgen via zijn inboedelverzekering maar heeft twijfels over een goede afloop. "De bottom-line is," zegt hij, "dat je niet weet wat er gaat gebeuren. Ik geloof beslist dat op dit moment alle instanties van goede wil zijn en bereid tot een coulante opstelling, maar wanneer je straks een niet gering bedrag voor je instrumenten gaat claimen, zullen ze toch vragen om bonnetjes en ander bewijsmaterialen die ook verloren zijn gegaan." Bert wijst er nadrukkelijk op dat het niet alleen

OPROEPEN

Oproep aan leden van FNV KIEM die gedupeerde Enschedese kunstenaars financieel willen steunen. Stort uw bijdrage op gironummer 8585418 t.n.v. Noodfonds Kunstenaars Enschede, Nieuwe Herengracht 119, Amsterdam.

Oproep aan Enschedese kunstenaars die op welke manier ook getroffen zijn: Stichting Atelier BVV te Enschede coördineert, met onder meer een inventarisatie van de schade en het beschikbaar maken van noodfondsen, vervangende atelierruimte, materialen, de hulp aan kunstenaars die slachtoffer werden van de ramp.

Zoek snel contact: 053-431 11 84.

E-mail: info@Bamshoeve.nl,
www.Bamshoeve.nl

Oproep aan alle mensen die werk van Enschedese kunstenaars bezitten: Veel Enschedese kunstenaars weten niet hoeveel van hun werk bewaard is gebleven en hebben behoefte aan bevestiging en geruststelling via de rode draad van verkocht werk. Via de Stichting Atelier BVV kunt u zich met hen in verbinding stellen.

Oproep aan alle mensen die de getroffen Enschedese kunstenaars een hart onder de riem willen steken. Bezoek hun tentoonstellingen, koop hun werk! Info over exposities van Enschedese kunstenaars: René Völker, 053-432 11 54

gaat om de materiële schade aan instrumenten. "Muzikanten hebben een emotionele band met hun instrument. Ze zijn dus kapot als hun geliefde gitaar, drums etc. weg zijn." Positief in alle ellende is, dat de spullen van de band Climax op wonderbaarlijke wijze de ramp hebben overleefd. "De vuurzee raasde langs de vrachtwagen met hun spullen heen." Als popconsulent heeft Bert veel contact met de bands en muzikanten in de regio. Hij kent hun wel een wee. "Ik verbaasde me over mezelf dat ik — hoewel ik zelf mijn huis, spullen en instrumenten kwijt raakte — meteen in de regelstand sprong. Ik ging meteen weer van alles regelen. Ik had niet gedacht dat ik dat nu al aankon."

YVONNE VAN OSCH